

Notitie Provinciaal beleid op terrein van asielzoekers

Algemeen

Uitgangspunt bij het Vreemdelingenbeleid is het onderscheid van de verantwoordelijkheden, die Rijk en gemeenten ten opzichte van asielzoekers en statushouders hebben. Het Rijk (Justitie, BZK) is in eerste instantie verantwoordelijk voor het beleid op het terrein van de asielzoekers. Dit betreft o.m. de (eerste) opvang, vergunningverlening, uitplaatsing uit asielzoekerscentra (AZC's) naar woningen en uitzetting uit Nederland. Voor het Rijk is het COA belast met de realisering van deze centra. De gemeente is verantwoordelijk voor opvang en inburgering van statushouders. Dit wordt de "waterscheiding" genoemd.

Gemeenten en provincies hebben op het terrein van asielzoekers een afgeleide taak die niet formeel geregeld is. Op het terrein van de statushouders hebben de provincies op basis van de Huisvestingswet een toezichthoudende rol op de gemeenten en op het BRU. In deze notitie wordt alleen het asielzoekersbeleid behandeld.

In deze notitie wordt in het kort een beeld geschetst van de wijze waarop de provincie Groningen haar beleid op het terrein van asielzoekers en statushouders vorm geeft. In het verlengde daarvan schetsen we de situatie in de provincie Utrecht en worden enkele suggesties gedaan voor aanvulling c.q. verbetering van dit beleid.

Samenvatting Nota Groningen

De provincie Groningen wil nadrukkelijk een regisserende en coördinerende rol op het terrein van asielzoekers spelen. Dit is enerzijds ingegeven door haar betrokkenheid bij de problematiek, anderzijds lag er het verzoek van de Vereniging van Groningse Gemeenten (VGG) tot het voeren van een provinciale regierol.

De provincie Groningen onderscheidt bij de opvang van asielzoekers drie soorten activiteiten: de opvang zelf, opvanggerelateerde activiteiten en flankerend beleid.

De problematiek rond de asielzoekers ligt vooral op het vlak van de opvang. Het Rijk streeft naar een evenredige verdeling van de opvang over alle gemeenten in Nederland. De provincie Groningen heeft onder impuls van de CdK iedere betrokken instantie aangesproken op haar verantwoordelijkheid en heeft hen verzocht om op enigerlei wijze opvang te realiseren. Dit had tot gevolg dat er in de provincie Groningen relatief veel asielzoekerscentra aanwezig zijn. Onderzocht wordt om deze locaties een plaats te geven in het provinciaal ruimtelijk beleid (streekplan). Deze toename van de opvang had tot gevolg dat er problemen zijn ontstaan op het terrein van (voortgezet) onderwijs, zorg (huisartsen, tandartsen, hulpverleningen maatschappelijke zorg) veiligheid en openbare orde. Op bovengenoemde terreinen wil de provincie een nadrukkelijke rol spelen. Hiervan uitgaande heeft de provincie Groningen besloten een integrale visie/werkplan op te stellen waarbij de meerwaarde gezocht wordt in de integrale aanpak.

Concreet gaan het daarbij o.m. om de volgende uitgangspunten:

- Regisserende en sturende rol bij verdeling opvangplaatsen over Groningse gemeenten waarbij op lange termijn alleen voor permanente voorzieningen ruimte wordt geboden.
- Een coördinerende functie bij gebiedsgerichte aanpak van projecten op terrein van welzijn, zorg en provinciale arbeidsmarkt.
- In afstemming met ministeries /instellingen komen tot oplossingen in de zorg.
- In afstemming met ministeries, COA, gemeenten en onderwijsinstellingen komen tot oplossen van

knelpunten in het onderwijs.

Het geheel van uitgangspunten wordt uitgewerkt in een visie/werkplan voor de komende 5 jaar. Voor deze uitwerking is gekozen voor een organisatiestructuur opgezet vlg het principe van projectmatig werken. Het gaat daarbij om een brede inzet waarbij van meerdere beleidsterreinen inzet wordt geleverd. De provincie heeft daarbij een coördinerend portefeuillehouder voor het asielzoekersbeleid aangewezen. Voorts zal een externe expertisegroep/klankbordgroep worden ingesteld met als doel deskundigheid en praktijkervaringen toe te voegen ter ondersteuning van het beleid.

Aanpak provincie Utrecht

Het provinciaal beleid op het terrein van asielzoekers en statushouders wordt vanuit diverse sectoren (wonen en stedelijke vernieuwing, maatschappelijke participatie, zorg, bestuur) en (dus) onder verantwoordelijkheid van meerdere gedeputeerden en de Commissaris van de Koningin uitgevoerd. In het kort wordt de invulling vanuit deze sectoren voor het asielbeleid weergegeven.

Wonen en Stedelijke vernieuwing

Het Rijk streeft naar een evenredige verdeling van (permanente) centra over alle gemeenten in Nederland. De verdeling vindt plaats aan de hand van een verdeelsleutel die gebaseerd is op een aantal criteria. Omdat provincies geen formele rol hebben op het terrein van de opvang van asielzoekers heeft het Rijk de provincies gevraagd, en de provincies hebben hierin toegestemd, in hun ruimtelijk beleid rekening te houden met de realisatie van tijdelijke en permanente asielzoekerscentra (AZC's). In hun streekplannen zullen zoekgebieden worden aangewezen voor structurele centra. De sector wonen en stedelijke vernieuwing vervult in het streekplanproces voor dit onderdeel een voortrekkersrol waarbij het formuleren van criteria waaraan de locaties moeten voldoen om geschikt te zijn voor de vestiging van een AZC een belangrijke invalshoek zal zijn. De provincie Utrecht moet, naast de huidige beschikbare capaciteit, voor de periode 2002-2005 nog voor ca 1300 asielzoekers ruimte vinden. Het Rijk zal, naar verwachting, op korte termijn de provincies formeel een sturende rol toebedelen bij de vestiging van asielzoekerscentra.

Bij de totstandkoming van de huidige centra heeft de provincie Utrecht een stimulerende rol vervuld door samen met het COA een plan van aanpak op te stellen en een inventarisatie te plegen van geschikte locaties. Er vindt hierover regulier bilateraal overleg plaats met het COA.

Naast de opvang in asielzoekerscentra vindt ook opvang plaats in kleinschalige opvangseenheden. Op nadrukkelijk verzoek van het Rijk hebben de afzonderlijke provincies eind 2001 alle gemeenten een brief gestuurd waarin zij verzocht werden naast het beschikbaar stellen van woningen voor de statushouders ook woningen beschikbaar te stellen voor asielzoekers.

Bij de opvang van de asielzoekers speelt de provincie dus al enkele jaren een stimulerende rol en wordt ook in interprovinciaal verband en met het Rijk regelmatig afstemming gepleegd over zaken rond het asielzoekersbeleid.

Maatschappelijke participatie en maatschappelijke zorg (MP/MZ) en Zorg

De provincie heeft geen ondersteunende taak richting asielzoekers op het taakveld MP/MZ. Er wordt wel een aantal projecten ondersteund. Voorbeelden zijn:

- een project 'Allochtonen werkzaam in de zorg', waarin asielzoekers impliciet worden meegenomen en dat wordt uitgevoerd door de provinciale steunfunctie-instelling voor het minderhedenbeleid, het Multicultureel Instituut Utrecht (MIU).
- een leer-werktraject voor asielzoekers van ROC De Amerlanden (gesubsidieerd vanuit de POR Sociale Infrastructuur)

- een project van Werkartaal in Zeist gericht op het verbeteren van het sociaal-maatschappelijk functioneren van onder andere asielzoekers (ook gesubsidieerd vanuit de POR Sociale Infrastructuur).

Over uitgeprocedeerde asielzoekers is er contact geweest tussen de voorzitter van de Raad van Kerken van Doorn/Leersum/Driebergen en het MIU. Afspraak is, dat de voorzitter opnieuw contact opneemt als er meer duidelijkheid is over de behoeften aan ondersteuning vanuit MIU en/of Schakels, de algemene steunfunctie-instelling voor welzijn en zorg.

In het jaarlijks overleg met de elf speerpuntgemeenten voor het minderhedenbeleid, waaraan wordt deelgenomen door de gemeenten met de hoogste percentages allochtonen, komt het onderwerp asielzoekers en statushouders ook aan de orde. De provincie vraagt de gemeenten of er specifieke knelpunten zijn die aan de opvang van asielzoekers of de inburgering van statushouders gerelateerd zijn en welke rol de provincie daarin kan vervullen.

Asielzoekers zijn op het taakveld zorg ook geen uitdrukkelijke doelgroep van provinciaal beleid. Wel is het van belang, dat eventueel vrijvallende (delen van) instellingsterreinen c.q. gebouwen op de Utrechtse Heuvelrug in beeld komen als het gaat om het tijdelijk huisvesten van asielzoekers. Hoewel het ook van belang is, dat deze vrijkomende instellingsterreinen c.q. gebouwen de functie van natuur terugkrijgen, is tijdelijke huisvesting van asielzoekers in deze gebouwen wenselijk om kapitaalvernietiging te voorkomen. Ook is er aandacht voor alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMA's) in het kader van de jeugdzorg. De leeftijdsgrens voor "nieuwe intreders" in de jeugdzorg is 18 jaar. Met het oog op het welzijn van de ex-AMA's is MP/MZ daar ook bij betrokken.

De gemeente Utrecht en onze provincie hebben gezamenlijk een onderzoek laten uitvoeren naar de positie van ex-AMA's, waaruit een aantal aanbevelingen is geformuleerd. Met het oog op dit onderzoek is het volgende van belang:

- Voor MP/MZ en zorg is het van belang om met de gemeente Utrecht te bespreken welke rol de provincie kan spelen voor de ondersteuning van ex-AMA's (bijvoorbeeld ondersteuning van een steunpunt voor ex-AMA's bij de Stichting Vluchtelingenwerk);
- Vervolgens is het voor MP/MZ van belang om met andere gemeenten waar een aantal ex-AMA's buiten het AZC wonen (Amersfoort, Veenendaal en IJsselstein) na te gaan of en hoe verbreding van dit steunpunt voor hun inwoners gewenst is.

Commissaris van de Koningin

De Commissaris heeft als rijksorgaan onder meer de taak om als schakel te fungeren tussen de Minister en Staatssecretaris van Justitie en de gemeenten in de provincie Utrecht.

De Commissarissen van de Koningin hebben eind 1998, op verzoek van de Staatssecretaris van Justitie, er bij gemeenten op aangedrongen vrijkomende terreinen en / of gebouwen beschikbaar te stellen ten behoeve van de centrale opvang van asielzoekers.

De Commissaris van de Koningin stelde de afgelopen jaren bij ieder werkbezoek aan gemeente deze problematiek aan de orde en verzocht hen zo mogelijk locaties beschikbaar te stellen ten behoeve van de centrale opvang.

Conclusies / aanbevelingen

Uit bovenstaande komt naar voren dat de provincie vanuit een aantal beleidsvelden betrokken is bij het asielbeleid en er vanuit dien hoofde behoefte is om op de hoogte te zijn van elkaars activiteiten en afstemming hiervan wenselijk is. Wij zijn evenwel van mening dat het hiervoor niet noodzakelijk is een integrale nota asielbeleid op te stellen omdat dit op dit moment geen meerwaarde heeft mede gelet op de afspraken over verantwoordelijkheden tussen Rijk, gemeenten en provincies. Ook wordt het niet nodig geacht één coördinerend portefeuillehouder voor het asielbeleid in te stellen. Wel wordt een interdienstelijke werkgroep in het leven geroepen bestaande uit vertegenwoordigers van de diensten

R&G, WEB en CGC die het beleid op elkaar afstemt en waar regelmatig externe deskundigheid voor een bepaald onderwerp kan worden uitgenodigd.